

Историска грађа

I

СРЕДЊЕВЈЕКОВНЕ ЛАТИНСКЕ ПОВЕЉЕ И БУЛЕ

(3)

31

1250 године, 23 маја, у Лиону.

Иноћенције IV папа (1243—1254) позива на суд бискупе: барског, босанског, будванског, улцињског, свачког, скадарског, дриватског и пилотског, које архиепископ дубровачки сматра за своје суфрагане.

Пошто је преминуо митрополит Иван, архиепископ барски, у дубокој старости, каноници барске цркве изабрали су за његовог наследника неког фратра доминиканца, којему је такође било име Иван, и обратили су се, како је то било правило, папи за потврду овога новонабраног архиепископа-митрополита. Дубровачки архиепископ тужно се због тога напишало да су Барани њега мимоишли, јер је њему припадало право да потврди изабраног бискупа у Бару. То присвајање дубровачког бискупа да потврђује барског архиепископа било је неправедно, јер је барски архиепископ био равноправан са дубровачким: митрополит као и он. Папа Иноћенције IV, да би спријечио препирке међу њима и да се не би заоптрило непријатељство између Дубровника и Бара, пошито је избор фратра Ивана, кога су поставили Барани за архиепископа и поставио је за барског архиепископа фратра фрањевца Ивана од Пиан-Карпино.

Тада је био дубровачки архиепископ Иван III, родом Млечки, јер су Дубровчани маја 1232 г. били направили погодбу са млетачком владом да ће увијек изабирати за свога архиепископа неког Млечића. Овај архиепископ Иван пошао је лично папи у Лион да брани ствар своје цркве, како се то у Дубровнику схватило. Али он ипак од папе није ништа друго добио него само писмени налог за Силвија, бискупа у Требињу, који је у име папе требало да пошаље позив свим овим бискупима, да се у року од осам мјесеци лично или преко својих опуномоћеника јаве папској курији у Лиону.

Папска посланица писана је на латинском језику и у преводу гласи:
»Иноћенције бискуп, слуга божијих слуга, часном брату Салвију, бискупу требињском, поздрав и апостолски благослов. — Часни наш брат архиепископ дубровачки, кога смо саслушали, поднио је тужбу да је капитул барске цркве, која је подручна његовој митрополитској власти, кад је она ту скоро остала без бискупа, изабрао себи за првосвећеника фратра Ивана, реда проповједалаца, и не хтјевши, као што је требало, приказати га њему на потврду, обратио се је нама, а кад ми узинусмо, како је

правда захтијевала, његов избор, да је исти канцлал нама криво приказао да је митрополитска барска црква, те је од апостолске столице добио бискупа у особи фратра Ивана из реда фрањевачког, кога смо ми завладнчили. Овај пак бискуп не само што неће да се покори своме арцибискупу, него је подвргао под своју власт и остале бискупе подручне дубровачкој цркви, јер му је залеће краљ Србије, који је обреда, како се каже, грчкога, те поменутн подручни бискупи, пошто су се одазвали слијепо да не буду под влашћу дубровачке цркве, да буду њему покорни и на тај начин да срљају у погибелъ душа својих и саблажњавају многе а чине не малу штету дубровачкој цркви. Ради тога он се потрудио да лично дође к апостолској столици и топло је молио да му ми о свему удијелимо правду. Ми, дакле, јер нећемо, а и не смијемо трпјети незаслужене повреде права истога арцибискупа и његове цркве, апостолским писмом заповиједамо твоме братству да позовеш реченога барског бискупа и бискупе босанског, будванског, улцињског, свачког, скадарског, дриватског и пилотског, а и поменутог арцибискупа дубровачког и да им забиљежиш рок од осам мјесеци, од дана позива, нека лично или по поузданим намјесницима, са списима, повластицама, повељама, правима и свим доказима, што се тичу ове ствари, прикажу се нама и да учине и приме како разлог буде изискивао.

Дано у Лиону, 10 дана прије календе јуна (21 маја), у седмој години нашег понтификата (1250)«.

Оригинал овога документа налази се у Дубровачком архиву. Папски печат добро је сачуван (збирка XIII вијека).

Биљешна. Требнњски бискуп Салвио послао је папску посланицу арцибискупу барском и бискупима босанском, будванском, улцињском, свачком, скадарском, дриватском и пилотском као и арцибискупу дубровачком са својим писмом, датираним 18 априла 1251 године. Јесу ли позвани бискупи у одређеном року пошли у Лион или негдје друго на папски суд, не зна се, јер нам писана документа ништа не кажу. Изгледа нам да нијесу пошли, јер нијесу ни могли, јер су се послје ове папске посланице збили веома важни догађаји. Цар Фридрих II (1212—1250) умро је 15 децембра 1250 г. Сад се папа Иноћенције IV могао вратити у Италију и то баш онда кад је требнњски бискуп Салвио послао позив заинтересованим бискупима. Папа је оставио Лион 19 априла 1251 године, пошто је тамо провео шест година и четири мјесеца. Куда су сада могли да пођу бискупи на суд папин? Они су позвани у Лион, али папа више није био тамо. Нијесу могли поћи ни у Рим, јер се ни сам папа није могао вратити у Рим, гдје је онда Гибелинска странка била свемоћна и у папском граду завела страховладу. Папа, послје дугог хођења по талијанским градовима, наставио се у Перуђи, гдје је стигао 5 новембра 1251 године, а док се папски двор намјестио у Перуђи несумњиво је морало проћи још много времена и тиме је већ истекао одређени рок за дубровачко-барску парницу. Кад се томе дода да послје смрти цара Фридриха II није престала у Италији борба међу свећештвом и царством, бискупима није било ни лако ни безопасно

путовати папи у Перуђу. За то вријеме свађа између Дубровника и Бара претворила се у прави рат. Дубровчани су силом и оружјем нападали на Баране. Био је нападнут и сам барски архиепископ-митрополит Иван. Он је ухваћен, свезан и бачен у затвор. Због овога напада он је оптуживао дубровачко свећенство и Дубровник, па је због тога бадио апатему на Дубровник.

Почетком 1252 г. архиепископ дубровачки Иван већ се налазио у Перуђи, одакле је 24 фебруара писао дубровачким племићима Добрану Зеленку, Чрнеди Влтави, Годору Бодачићу и Гојнславу Тропићу (на латинском језику) и јавља им како је здраво стигао заједно са свећеником Петром Сабином, с Балнеом и са свим својим слугама у Перуђу папи и како му ваља много трошити, јер се, велп. тешки послови не могу завршити без великога трошка, па им зато препоручује да се врло брижљиво старају да му нађу новаца. Јавља им затим како је барски бискуп оцрнио дубровачко свећенство и пук дубровачки због тога што је био затворен, па захтијева 2000 перпера да дигне проклетство које је бадио на Дубровник, а уз то је рекао и заклетвом потврдио да у старо вријеме у Далмацији није било више од двије архиепископије — солинска и дукљанска, док је сам (писац ове посланице) тврдио да су дубровачкој цркви подручна три краљевства, тј. краљевство захумско, краљевство српско, Босна и краљевство травуњско до сплитске области. Даље да је папској курији објаснио како се српско краљевство простире до Колочке области, а травуњско до Драчке области. Мјесто Солина је Сплит, а мјесто Дукље је Бар и да је бискуп дубровачки подређен сплитском архиепископу.

32

1250 године, 12 септембра, у Мленима.

Дукала дужда Марина Мауроћена, којим именује Ивана Ђустинијана за кнеза и ректора у Дубровнику.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Марин Мауроћено, божјом милошћу дужд Млетака, Далмације и Хрватске, господар четвртог дијела и половине свег римског царства, племенитим мужевима сучима, вијећу и опћини града Дубровника, својим вјерним и љубљеним поздрав и милост своју. Будући да смо одлучили послати вам нашег племенитог рођака, љубљеног Ивана Ђустинијана, мужа особито мудрога и поштованог, за кнеза (комеса) и ректора истога града Дубровника и то за вријеме од двије пуне године, пошто ту буде службовао, који ће знати и моћи знањем и поштењем вама корисно управљати и владати на нашу и његову част, те за корист, пробитачност и спас истога града: одлуком ових писама вашу опћину опомињемо, молимо и потичемо, пажљиво и строго налажући заповиједамо да реченога вашег племенитог кнеза како доликује морате радо и вјерно примити и частити и дужно му поштовање исказивати и допустити му да по својој вољи управља градом, како сте исказивали вјерном нашем племенитом мужу Ивану Теополију, бившем кнезу, и свим осталим досада вашим кнезовима, вјерно вршећи, како сте дужни, његове налоге и заповијести у свему и по свему, тако да узмогнемо стога вашу

вјерност не незаслужено хвалити. Дано у нашој дуждевој палачи, днева 12 септембра, индикције осме».

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Печат је добро сачуван. Збирка XIII вијека.

33

1250 године, 12 септембра, у Млецима.

Дукала дужда Марина Мауроћена, којом дозначаје годишњу плату новом кнезу и ректору у Дубровнику Ивану Ђустинијану.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Марин Мауроћено, бољом милошћу дужд Млетака, Далмације и Хрватске, господар четвртог дијела и половине цијелог римског царства, дозначаје плату Ивану Ђустинијану, кнезу и ректору у граду Дубровнику, 280 либара млетачког новца више 400 перпера. Дано у нашој дуждевој палачи, днева 12 септембра, индикције осме.»

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Постоје врпце, али је печат отпао. Збирка XIII вијека.

34

1250 године, у Трогиру.

Склопљен мир и пријатељство између Дубровника и Трогира.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Племенитим мужевима и разборитим својим предрогим пријатељима и ближој господи суцима, вијећницима и свој опћини града Дубровника Видо (ове године био је Видо начелник у Трогиру, па је по њему датирано), начелник, и цејела опћина Трогира поздрав и постојаност вјерне љубави.

Примили смо дужном почашћу ваше племените посланике, наиме господу Бубања и Тодора Будаца са писмима, која сте нам управили и саслушали смо и пажљиво разумјели што су нам од стране ваше доста паметно и разборито хтјели предложити; између осталих дакако ријечи, које су паметно говорили речени племенити, највише су спомињали стање старога мира и пријатељства, што се од старине обдржавало између оба града, желећи да од сада убудуће, између вас и нас, љубав буде примити потребито ојачање. Стога желећи ми са свима и особито с вама, пресрдачним пријатељима, имати љубав и мир, чинили смо да се по нашем граду јавно огласи да сви наши суграђани, како по копну, тако по мору, узнастоје све ваше грађане са свим њиховим стварима спасавати и на сваки начин поштовати, пријетећи у истом прогласу, да кад би се когод нашао да вас врјеђа, тога би новчаном глобом... (фале ријечи) нити исти, ... (фале ријечи) могао би се нешто побринути.»

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. На полеђини је адреса на латинском језику која у преводу гласи: «Господи суцима, вијећницима и опћини дубровачкој.» (Збирка XIII вијека).

35

1251 године, 18 априла, у Улцињу.

Докуменат да се примило писмо требињског бискупа Салвија, којим је послао посланицу папе Иноћенција IV, бискупу улцињском, ради одношаја према архиепископу у Дубровнику.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године од утјеловљења господина нашега Исуса Христа хиљаду двије стотине педесет прве, осамнаестог дана мјесеца априла, индикције девете, у присутности оних, којих се имена доље пописују. Свећеник Дешниња, посланик господина Салвија, бискупа требињског, предао је писмо од стране истог бискупа улцињском бискупу, које има овај садржај: »Поштованом у Христу оцу, божјом милостију улцињском бискупу Салвије, истом милостију требињски бискуп, поздрав у Господину. Нека знаде вапе очинство да смо ми примили од врховног свећеника ту посланицу (слиједи посланица папе Иноћенција IV од 23 маја 1250 г.). Стога пошто не можемо нити смијемо мимоићи апостолски налог, крепостију датог нам налога, налажемо вам да кроз осам мјесеци у смислу апостолског налога, од дана учињеног вам позива, одредили смо вам рок да се лично или по поузданим намјесницима, са списима, повластицама и повељама, правима и свим доказима, прикажете врховном свећенику и да одговарате право поменутом архиепископу дубровачком или његовом опуномоћенику. Ово је учињено у цркви свете Марије Велике у Улцињу, у присутности свећеника Филипа, свећеника Саламона, ђакона Гроба и ђакона Жупана и подђакона Гроба и цијелога Капитула исте цркве.

(Печат потаров). И ја Буонакурсо потар присуствовао сам свему што је горе речено и написао сам, довршио и обнажио године, дана, мјесеца, индикције, како је горе наведено.«

Једнако је писмо управљено бискупу пилотском, скадарском и дриватском.

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

36

1251 године, 8 маја, у Дубровнику.

Овјеровљење посланице папе Иноћенција IV од 23 маја 1250 г.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године утјеловљења 1251. мјесеца маја, осмога дана, индикције довете, у присутности свећеника Матеја де Лука и Гервазија Петране, Висација де Лука, Витала де Урцино, клерика, и Михаила Песане, заклетог суца, и других, ђакон Матеј Теофилов предао је господину Ивану, по божјој милости архиепископу дубровачком, од стране господина Салвија, бискупа требињског, писмо печатано његовим печатом, по налогу господина папе, које је овог садржаја (слиједи посланица папина од 23 маја 1250 године).«

Овјеровљује Паско, нотар дубровачки.

Слично овјеровљује нотар у Дривасти, Скадру, Уацињу и Пилоту, а сви ти овјеровљени преписи налазе се у једној скупини.

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

37

1251 године, 17 јуна, Дубровнику.

Тоља, удовица, водећи свога сина из тамнице дубровачке општине, даје кнезу Дубровника 25 перпера.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године утјеловљења господњег 1251, мјесеца јуна, дана 17, у присутности господина Ивана Ђустинијанија, кнеза Дубровника, и пред нама потписаним свједоцима. — Ја баш Тоља, негда жена Јакоба де Церне, читујем, да за овога присутнога мога сина Амброза, кога сам избавила из тамнице општине Дубровника, морам дати поврх свега мога 25 перпера истому кнезу Дубровника. Ја споменути Амброз у овоме се слажем. Ово се писмо никаквим свједочанством не може поништити. Ови су свједоци: Михаил Песане, Гојслав Тодора Крошпија, Паско Ивана Граде, заклети нотар општине писац сам и свједок«.

(Печат нотаров).

Оригинал овога документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

38

1251 године, 11 јула, у Дубровнику.

Кнез Иван Ђустинијани потврђује да је примио од општине Дубровника своје припадљивости за двије године.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године утјеловљења Господина 1251, мјесеца јула, дана једанаестог, у граду Дубровнику, наређена Курија звоном звона. — Ми баш Ђустинијани, кнез Дубровника, читујемо да је у првој прошлој години нашега кнежевства у Дубровнику општина Дубровника нама дала и исплатила ону 1000 либара малих млетачких новаца, које смо споменуте либре новаца од исте општине Дубровника ми морали примити у споменутој прошлој години за нашу плату и за награде и пристојбе речене године. А у овој садашњој другој години нашега кнежевства у Дубровнику речена општина Дубровника дала нам је и исплатила другу хиљаду либара малих млетачких новаца, које смо споменуте либре новаца од исте општине Дубровника ми морали примити у овој другој години за нашу плату и за награде и пристојбе за ову садашњу годину. Стога за речене ове двије хиљаде либара новаца давамо вјерну сигурност општини Дубровника, тако да за речене ове двије хиљаде либара новаца општина Дубровника што се тиче нас и наших насљедника буде мирна, ријешена и без тужбе. А за ово нико за вагда неће моћи што тражити или оптуживати или устајати против општине Дубровника. Ова пак исправа сигурности нека остане у својој јакости и не може се поништити никаквим свједочанством. Ови су свједоци:

Михаил Песане, заклети судица, Церне Витане, Улкас Иванов, Петар Маринов, Петар Клементов и многи други. А ја свећеник Паско и нотар општине Дубровника заклети, писац сам, довршио и оснажио.»

(Печат нотаров).

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

39

1251 године, 26 јула, у Јабланцу.

Споразум између општине Раба и жупана Немање ради отетих ствари Рабљанима у Јабланцу.

Документ је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године господње 1251, индикције девете, дана 26 јула код цркве св. Николе у Јабланцу (де Аблана). У вријеме у истину господина нашега Марина Мауроћена, славног дужда млетачкога, и часнога Стјепана, рабског бискупа, те Марка Цијанија, изврсног кнеза, у присутности свједока, чија се имена ниже потписују. Ми баш Сараџин Крбавски, бискуп и кнез С., посланици послати од господина бана цијеле Склавоније да преговарамо о слози и миру између господина Мадије пл. Гауџиња умјесто господина Марка Цијанија, рабског кнеза, и људи истога града Раба с једне стране, и између жупана Немање и његових ближњих из Склавоније с друге стране, за стално о добрима и стварима отетим у Јабланцу и његовој околини по реченом жупану Немањи и његовима ближњима реченим људима из Раба. Ради тога за добро мира, к томе да између њих са обадије стране узмогне доћи до слоге и да важи, тако смо споразумно рекли нека Рабљани пошаљу човјека или људе, које буду хтјели, све до куће Ђура и жупана Немање, са његовим ближњим морају ићи и пажљиво потражити и добра што су била отета истим Рабљанима, те што узмогну имати и опет натраг узети, нек одведу к реченој кући Ђуровој и Рабљанима покажу и нека испрате исте Рабљане са добрима и стварима без страха сигурно све до тврђаве Јабланца без икакве тешкоће. Такође по опћем споразуму једнако и по вољи обију странака рекли смо да речени Рабљани у року што им га је одредио господин бан пођу и морају отићи у Нин, те од истога господина бана нека натраг узму животиње које исти господин бан има код себе од плијена учињеног у истом мјесту Јабланцу и који њима буде хтјо дати. Тако напоскон кад све ово речени Рабљани код себе буду имали и примили нека се поврате, па нека пођу исти Рабљани к реченом жупану Немањи и к његовим ближњима; што год споменути Рабљани буду рекли и то само простим ријечима без икакве заклетве, што њима од реченог плијена у добрима отетим им у истоме мјесту Јабланцу још мањка, нек им речени Немања са својим ближњима буде дужан натраг дати и опет повратити, у року или роковима, како је то њима наредно господин бан, те уз коју накнаду или уз који увјет, како исти господин бан буде хтјо прописати и наредити. Ово је учињено у присутности ових добрих људи, на име Угри-

на и Кузма Угринчиho и Стоига и Ђура Герадини Мауроћена и Фуска де Грубе и Домиња Гамбете и Јуаниса нотара.

Ја Кресто де Пицига, истраживач, ставих руку.

Ја Гримерије Алексијев, рабски нотар, присуствовах и за тим ово написах.«

Оригинал овог документа налази се у Земаљском архиву у Загребу, у свежњу докумената средњег вијека.

40

1251 године, мјесеца августа, у Раканати.

Склопљен мир и пријатељство између Дубровника и Раканага.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»У име господина нашега Исуса Христа. Године од његова утјеловљења 1251, мјесеца августа, индикције девете. Ја баш Вилхелм Марков и Никола Алберта Стесијева и Ахил Албертијев и Берганијан Карбонов и Маненс Миналдијев, оглашени конзули Раканатија, вољом и сагласношћу цијелог вијећа реченога града, обећајемо у доброј вјери без преваре и зле мисли одржавати тврди мир и пријатељство са свим људима Дубровника и обећајемо да ћемо им у нашем округу и у земљи која нам припада бити на руку и да ћемо их по могућности помагати, у особама и у стварима, у доброј вјери без преваре и зле намјере. А ово су све исти конзули, положивши лично заклетву, обећали да ће чврсто и ваљано држати и одржавати.

Знак властитом руком Вилхелма Маркова.

Знак властитом руком Николе Албертија Стесијева.

Знак властитом руком реченог Ахила и Берганатија.

Знак властитом руком господина Манентиса, који су тако, како је горе написано, обећали држати... (недостају неке ријечи).«

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

41

1251 године, 2 октобра, у Дубровнику, и 13 децембра, у Млецима.

Дубровчани, арцибискуп и опћина, залажу свјетовно и црквено добро Млечићима да добију зајам, који им је потребан за пут у Рим на папски суд ради поставка и довршења парнице између арцибискупа дубровачког и арцибискупа барског и др.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»У име вјечнога бога, амен. Године од утјеловљења господина нашега Исуса Христа 1251, мјесеца децембра, дана 13, индикције девете, у Ријалту (Млечи), на основу и моћи једне предузете исправе, чији је овај садржај: »Године од утјеловљења господњег 1251, мјесеца октобра, дана 2, у граду Дубровнику, пошто би наређена курија (сазвани суци) са звуком звона. Ми баш цијела опћина Дубровника и капитул катедралне цркве св. Марије и скуп цијелога свећенства Дубровника и ми бискупија дубровачка, на име опати са својим манастирима, како редовници и свјетовни свећеници, тако и световњаци, заклету суци Михаил Пезанов, Тодор Бодацијев, Паско Ивана Граде и вијећници Малега и Великога вијећа — Велиције Владимиров, Петар Балиславов, Бубан

Петров, Петар Сректов, Силвериј Влахов, Календа Лампинов, Менгације Лампријев, Росин Гојславов, Андрија Велђијев, Матија Балаџијев, Марин Бинзолов, Иван Рананов, Богдан Пиђинов, Николица Пеџинагијев, Михаил Маркушов, Димитар Менџијев, Серс Клементов, Палма Маринов, Петар Стјепанов са свим пуком Дубровника, за част, корист и за потребите послове града и цркве дубровачке, који се имају оправити у курију врховног свећеника, дајемо и предајемо и подјељујемо цијелу и неограничену власт и потпуно моћ часном оцу и господину Ивану, божјом милшоћу архиепископу дубровачком, и свећенику Петрану Маркову и Сабину Срећкову да придигну за нас и за град Дубровник зајам од једне особе или од више особа и то у толиком износу новца колико ће им бити потребито да узмогну учинити потребне трошкове кад отпутују из Дубровника к курији господина папе, кад буду стајали и боравили у реченој курији и за повратак у Дубровник, док парница коју имамо или се надамо имати с барским и босанским и другим бискупима, ако бог да, буде по врховном свећенику довршена. И све погодбе и уговоре, казне и обавезе које су под заклетвом или на који други начин речени господин архиепискуп и свећеник Петра и Сабин учинили или одредили са вјеровницима или позајмитељима реченог новца, у свему ћемо извршити и исплатити дуг и вада ћемо држати као цијењено, чврсто и неокрњено. За већу пак чврстоћу и сигурност и да се подава недвојбена вјера овој свечаној исправи одлучили смо да се поставе наши печати. Ово је учињено у Дубровнику у пуној курији.

Марто пак Урсаџијев, заклети наш викар, по нашој вољи заклео се на душу свију нас и на своју, на света божја еванђеља, да ће све ово горе речено поштовати. Ова пак исправа, овлашћење и пуномоћија у свој крепости нека остану и неће се моћи поништити никаквим свједочанством. Ја свећеник Паско и опћине Дубровника заклети потар, присуствовао сам свему овоме и пошто је позвата курија звуком звона написао сам, довршио и оснажио.

Чинимо свима на знање ми, горепотписани Иван, архиепискуп дубровачки, свећеник Петран Марков и Сабин Срећков, Дубровчани, те с нашим насљедницима како у име наше, тако у име потписане опћине града Дубровника, да смо примили од вас, Анђела Коравија и Шимуна Ђуста, од границе св. Петра де Кастело и ваших насљедника либара млетачких новаца гроша цијелих 25, које сте нама, који идемо у курију господина папе, особито ради гореспоменуте парнице коју има црква дубровачка и опћина дубровачка са барским и босанским и другим бискупима, дали и позајмили без икакве преваре, из љубави коју имате према нама и гореспоменутој нашој опћини, а које имамо размјенити и потрошити за продавање речене парнице, те свакако до светковине св. апостола Петра и Павла, која прва дође по горереченој индикцији или кроз годину, вама повратити. У том, дакле, року, или прије, ми морамо или лично или по нашем посланику дати и повратити вама или вашем посланику, овдје у Ријату (Млечима), гореспоменуте 25 либре новаца млетачких гроша читаве на земљи, без сваке опасности и пријатке или постављањем каквих увјета. Ово пак што је горе написано ако не извршимо, тада мора надокнадити горе-

потписана опћина града Дубровника и сви људи из Дубровника са својим насљедницима, вама и вашим потомцима гореречених ваших 25 либара новаца млетачких гроша и то у двоструком износу (тј. 50 либара) и к томе који год штету и трошкове које бисте имали да ове новце потражите на саму вашу просту ријеч има се вјеровати без икаквог доказивања гледе истих новаца, опћина реченог Дубровника и сви Дубровчани и појединци, заједнички и напосе, биће вам обавезни, те иста било гдје, како у Млещима тако гдје му драго, без иједног посланика курије, било која добра којег год Дубровчанина или којег од Дубровчапа, била та добра заједничка или опћа и на дјелове може запосјести и од њих се за све ово подмирити и примити потпуну исплату. К тому, уз ово, да будете сигурнији за горе написано, свима читујемо ми горе споменути Иван арцибискуп, да дајемо вама горе написани Анђелу Коравију и Шмуну Ђусту у залог за све ово један ковчежић у којему се налази наш палиј (палиум: знак митрополитског достојанства кад митрополит понтифицира) и сви уреси који требају за понтификалну службу и обећавамо вам у интересу истине да докле год за све горе речено не будете сасвим подмирени, нећемо чинити да који год бискуп врши коју понтификалну службу у граду или у бискупнији дубровачкој: и ова исправа овог очитовања нег остане у својој крепости.

Знак горе споменутог Сабина Срећкова, који је молио да се ово учини.

Ја Иван, божјом милошћу арцибискуп дубровачки, својом руком потписах.

Ја Петар Марков, свећеник, својом руком потписах.

Ја Томо каноник Каштелан, свједок, потписах.

Ја Доминик Фини, свећеник, каноник Каштелан, свједок, потписах.

Ја Јакоб Ђуро Винћесдај, свједок, потписах.

(Печат нотара). Ја Марко свећеник плован св. Беннијана, нотар и канцелар дуждева двора у Млещима, доврших и утврдох.

Оригинал овога документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

42

1251 године, 11 октобра, у Дубровнику.

Исправа у којој се набрајају повластице арцибискупије дубровачке ради парница које има дубровачка црква са бискупима барским, улцињским, босанским, и са другим подручним (суфраганима) бискупима.

Документ је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године утјеловљења господњега 1251. мјесеца октобра, дана 11, у Дубровнику, пошто се сазвао калитул цијеле дубровачке цркве и сазвала курија на обичан начин за звуком звона. Будући да за велике и тешке послове и да се успостави старо добро стање и част цркве и града Дубровника, нарме ради парница, које црква дубровачка има са барским, улцињским, босанским и са другим својим подручним бискупима (суфраганима) часни отац господин Иван, божјом милошћу арцибискуп, ходно је код господина папе и са собом је водио свећеника Петрапа Маркова и Сабина Срећкова, тада исти господин Иван, арцибискуп дубровачки, дао је реченом Сабину, добрим сугласјем и похвалом цијелог калитула цркве

дубровачке и општине Дубровника, у присутности нижепотписаних свједока и многих других који су у утврђеном граду Дубровнику учествовали, повластице дубровачке цркве, које су јој удијелили врховни римски свећеници (тј. папе) запечаћене и опскрбљене њиховим печатима; а ово су имена ових врховних свећеника: Бенедикт папа осми, једну повластицу, Гргур седми, једну, Анастасије четврти, једну, Андријан четврти, једну, Александар трећи, једну, примјерак повластице папе Захарија, исправу Павла, бискупа улцињског, са његовим печатом, исправу о посвећењу Братислава, бискупа босанског, исправу о заклетви Марка, бискупа и каптала улцињског, запечаћене и утврђене, и друге повластице папе Александра. Тада су пак били скрбници (прокураторес) светих реликвија и речених исправа Грубеша Гундулов, Михаил Песанов и свећеник Паско Калулов. И прије именовани господин наш архиепископ рекао је да има код себе повластицу коју му је дао господин папа Гргур девети. Од овог пак чина има четири исправе, ова и три друге. Ова се пак исправа не може поништити никаквим свједочанством. Ови су свједоци који су присуствовали: свећеник Павао Марков, свећеник Влахо Иванов, свећеник Иван Лазаров, свећеник Иван Гаузол, свећеник Сабин Тенелијев, ђакон Матеј Теофилов, ђакон Антон Јакобов и многи други црквењаци, и Тодор Проданов Бодацијев и Паско Иванов Градов заклетви суди, и Петар Бајиславов, Маргарије Лампров, Петар Срећев, Михо Петра Малусија, Андрија Зевов, Матија Белоцијев, Марин Бинзол, Петар Крапицијев, Николица Пацинагов, Михаил Држијев и многи други световњаци. Ја пак гореименовани свећеник Паско и заклетви нотар општине, писац сам и свједок.

(Печат нотаров). Оригинал овога документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

43

1252 године, 11 јануара.

Пуномоћници (прокураторес) бискупа барског, улцињског, свачког, скадарског, дриватског и пилотског има да приступе пред архиепископа дубровачког.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»У име Христово, амен. Године од утјеловљења господњега 1252, за понтификата господина Иноћенција папе четвртог, године девете, индикције десете, мјесеца јануара, дана 11, било је прочитано у јавној »аудијенцији рисама« господина папе једно писмо које гласи: »Поручује господин Петар Баров, изабрани салски бискуп, да се огласи у јавној аудијенцији, да ако су у курији (разумије се папинској) који пуномоћници (прокураторес) за барског, улцињског, свачког, скадарског, дриватског и пилотског бискупа, нека се у наредни петак послуже девете приказу господину Ивану, архиепископу дубровачком, да одговарају о правди. И стога бјеху замољени ови свједоци: Конрад из града (на име Рјма) и Леонард из Тијеволлија, нотар у римској курији, овлашћеници.

(Печат нотаров). Ја Петар Брунов, апостолском влашћу нотар, присуствовао сам свему што је горе речено и замољен написао сам и свршио.«

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

44

1252 године, 18 априла, у Перуђи.

Иноћенције IV пише которском бискупу Донату Центиберију да опомене албанског бискупа, који се био одметнуо од барског митрополита и и подвргао дубровачком, и наређује му да буде покоран барском митрополиту.

»Иноћенције, бискуп. слуга божијих слуга, часном брату бискупу которском поздрав и апостолски благослов.

Часни наш брат Иван, барски архиепископ, својом тужбом доставио нам је да се наш часни брат албански бискуп, његов подређеник (суфраган) од послушности и пожртвовања према њему, по чему се остали његови подређени бискупи добро распознају, по својој, без узрока, одметнуо, премда зато није заштићен никаквом изузетном повластицом свете столице и неће да слуша његове налоге дозвољене и поштене, за што нема ни најмање право. Ради тога братству твоме овим апостолским писмом налажемо, ако је то тако, да оштро опоменеш и потакнеш реченог бискупа да се мора покоравати истом архиепископу као своме митрополиту, частити га и слушати, те ако можда не хтједне послушати твоје опомене а ти га од стране наше позови пред папски суд и одреди му односни неодложни рок у којем се он лично или по свом опуномоћеном намјеснику мора наћи код нас да одговара према законима истом архиепископу врху његове тужбе. Дан пак позива на суд и образац твога писма које има бити по начелима овог нашег писма, постарај се да га вјерно пошаљеш. — Дано у Перуђи, XII дана прије календа маја, године IX нашег понтификата«.

45

1252 године, 5 јула, у Барију (Италија).

Дубровчани уређују своје трговачке односе усјед навале српског краља Стевана Уроша I на Дубровник.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Од утјеловљења вјечног краља године 1252. за владања у истину нашега господина Конрада, славног краља Римљана, Јерусалима и Сицилије, године друге, мјесеца јула 5, индикције девете.

Ми Доманко Квиријеров, Андрија Волгов, Михо Јанкинов, Андрија Поборов, Никола Курзов, Алексеј Тодор Луков, грађани Дубровника у Барију, у присутности господина Леона Ђилаве, барског суца, и нижепотписаних свједока који су поименце били за ово позвани, својевољно једногласно смо изабрали реченог суца, нижепотписане нотаре и свједоке као да су наши, премда знамо да они нијесу наши, очитујемо да смо примили од судаца, вијећника и од свега пука Дубровника писмо овог садржаја: »Суци, вијећници и сав пук Дубровника свима својим љубљеним суграђанима, наиме онима који бораве у Апулији, као и онима у крајевима Романије, као што и онима који бораве у свим другим странама. Поздрав и љубав са жељом да вас видим, вашој љубави у истину објављујемо, будући да је дошао Урош, краљ Србије, с великом војском и многим приправама...

(недостају неке ријечи) да навали на нас и да похара наш град Дубровник, запостављајући сваку одгодбу. Стога све вас и појединце молимо, уколико можемо и заповиједамо вам.(недостају неке ријечи) да како боље можете до половине идућег мјесеца јула дођете у Дубровник. Знајте пак да трговац који у реченом року не дође у Дубровник, платиће глобу 100 перпера, и поморац који у реченом року не дође у Дубровник платиће у либрама 15 перпера. Ако је који трговац већ ставио своју трговачку робу у брод странаца томе је слободно послати свога роба на мјесто себе да пази ту његову трговачку робу. И такође дајемо вам слободу да за речену трговачку робу пошаљете између вас два трговца у Бриндици и два у Бари и два у Трани и два у Драч, које год хоћете изабрати између вас и речена глоба нека дође на опшину Дубровника. Учињена је ова исправа мјесеца јуна, другог дана св. Ивана Крститеља. Речено пак писмо била је повеља и запечаћена печатом општине Дубровника у восак, на основу моћи које одређеног петог дана мјесеца јула поставили смо нама за пуномоћнике Паска Кунова и Мартина Ивана Ауклинова, наше суграђане, да држе и настоје око све наше трговачке робе коју имамо у Барију и да чине с њом на нашу корист све како нам је дозвољено чинити и могу дозволити хипотеку на наше ствари у Барију и ми ћемо имати за моћно (тј. поштовање), што год речени пуномоћници у вези горе претпостављеног одлуче да учине. Ову пак исправу наше пуномоћи написао је Матеј, јавни барски нотар, који је присуствовао.

(Печат нотаров).

Лео Ђнаулов, судач Барана
Никола Еђидија Камбитора син
Филип нотар, син Петриција нотара
Бизанциј, нотар барски«.

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

46

1252 године, 6 јула, у Дубровнику.

Ђакон Станиша из Бара предаје писмо барског архиепископа Ивана дубровачком свећенику Кузми, којим се именује за пуномоћника у парници са архиепископом дубровачким.

Документ је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године од утјеловљења господњег 1252, мјесеца јула, дана 6, индикције десете, у палати архиепископској града Дубровника, у присутности фратара проповједника св. Доминика који бораве у Дубровнику, наиме Бенедикта потстарјешине и Флоријана и свећеника Антона и Блапка и Дамјана клерика и још много других клерика и световњака, ђакон Станиша предао је господину Кузми, пуномоћнику јакинског бискупа, једно писмо чији је овај садржај: »Брат Иван по милосрђу божјем свете дубровачке и барске цркве архиепископ, свима до којих дође ово писмо спасење вјечно у господу.

Нека знате да смо ми учинили нашим пуномоћником ђакона Станишу како нашем моћу, тако као овлашћеник, у парници која се води из-

међу нас и наших подређених бискупа, с једне стране, и арцибискупа Дубровника, с друге стране, да може прихватити или просвједовати, говорити против или се слагати, ма што било против свједока, које ће дати арцибискуп дубровачки у реченој парници, да чини све што у реченој парници мора да чини закопити пуномоћник и ми ћемо то држати за нас и за наше подређене којих смо пуномоћници као ваљано и стално што год он буде обавио. — Дано у Бару, године господње 1252, десетог дана прије календа јула. И ја свећеник Трифед, заклети нотар општине, слушатељ сам и писац. Ово споменуто писмо било је отворено и печатано печатом од воска и овај печат имао је написано у кругу: печат брата Ивана, арцибискупа барског. И речени печат имао је урезане слике апостола Петра и Павла, испод којих је урезана слика реченог Ивана, барског арцибискупа. Ово споменуто писмо ја свећеник Паско и заклети нотар општине Дубровника, од ријечи до ријечи, ништа не додајући ни скраћујући, како сам видио, написао сам у доброј вјери и потврдио.»

(Печат нотаров).

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

47

1252 године. 7 јула, у Дубровнику.

Кнез Дубровника и општина дубровачка дају потпуну сигурност пуномоћницима барског арцибискупа за њихов долазак и боравак у Дубровнику те за њихов одлазак ради парнице која се води између дубровачког и барског арцибискупа.

Докуменат је на латинском језику и у преводу гласи:

»Године од утјеловљења господњега 1252, мјесеца јула, седмога дана, индикције десете, у Дубровнику, сазвана курија гласом звона. — Ми управо Марсилије Борћев, кнез Дубровника, и ми цијела општина Дубровника за добро стање и част цркве и нашега града Дубровника, одлучујемо и оглашујемо и признајемо да заклети пуномоћници барског арцибискупа, наиме свећеник Трифун, ђакон Станиша и Петар, који су поводом питања које се води између цркве дубровачке и између цркве барске од стране реченога арцибискупа баш сада дошли у Дубровник и такође ако би поводом речене парнице исти барски арцибискуп или други на мјесто њега дошли у Дубровник — да буду неповријеђени и сигурни, без насилја и без неприлика у говину и у њиховим личностима кад буду долазили, боравили и одлазили. Ако пак који Дубровчанин против ове одлуке и против овог огласа што уради, исти Дубровчанин нека даде за казну 25 перпера. За ово су ови свједоци: Грубеша Гундулов, Михаило Пезанов, Тодор Бодацијев, Гонслав Тодора Кроша и Паско Ивана Градова, заклети суци Дубровника. И ја свећеник Паско и заклети нотар општине Дубровника писац сам и свједок, довршио сам и потврдио.»

(Печат нотаров).

Оригинал овог документа налази се у Дубровачком архиву. Збирка XIII вијека.

Антон МИЛОШЕВИЋ